



*Корж М. А.,  
молодший науковий співробітник  
Науково-дослідного інституту  
фінансового права,  
Національний університет ДПС України*

## ІНВЕСТУВАННЯ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

**В**ходження України у глобальний економічний простір, а також аналіз світового господарства неможливі без дослідження глобалізаційних процесів, найбільш істотним проявом яких є швидке збільшення обсягу прямого іноземного інвестування. Зростання обороту капіталу в міжнародній сфері, зокрема обсягу прямих інвестицій, стало ключовим чинником процесу міжнародної економічної інтеграції, який найчастіше називають глобалізацією. Фінансова глобалізація стала домінуючою формою економічної глобалізації, оскільки капітал виявився найбільш мобільним з існуючих факторів виробництва.

Одним із позитивних наслідків фінансової глобалізації є транскордонний рух капіталу в умовах посилення взаємозалежності країн усього світу. Потоки капіталу сприяють економічному зростанню (наприклад, було доведено, що збільшення співвідношення прямих іноземних інвестицій і ВВП на 10 % призводить до збільшення економічного зростання на 0,3 % у середньому).

Зростаючі потоки прямих іноземних інвестицій оцінюються як прогресивна тенденція глобального характеру. Згідно з попередніми даними ЮНКТАД, світові потоки прямих іноземних інвестицій (ПІІ) у 2010 р. збільшилися на 5 % і становили 1,24 трлн дол. США. За оцінками ЮНКТАД, глобальні прямі іноземні інвестиції у 2011 році збільшаться до 1,4–1,6 трлн дол., відновивши свій докризовий рівень, а у 2013 році наблизяться до пікового показника

2007 року. Ці позитивні зміни будуть реалізовані за умови відсутності будь-яких несподіваних глобальних потрясінь, виникнення яких можливе під впливом цілого ряду існуючих факторів ризику [1].

Для тенденції в галузі інвестиційної політики характерне певне роздвоєння. Одночасно вживають і заходів з метою подальшої лібералізації інвестиційної діяльності та її заохочення, з одного боку, і заходів щодо посилення режиму регулювання інвестицій в інтересах вирішення завдань державної політики – з іншого. Але все-таки лібералізація залишається домінуючим елементом інвестиційної політики, яка проводиться останнім часом.

За даними Держкомстату, чистий приріст прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в Україні у 2010 році становив \$ 4655 млн, що на 4,9% вище цього показника за 2009 рік. Загальний обсяг ПІІ в Україну станом на 1 січня 2011 року сягнув \$ 44708 млн, що на 11,6% перевищує їх значення на початок 2010 року. З розрахунку на одну людину ПІІ становили \$ 978,5 [2].

На основі результатів ранжування ЮНКТАД щорічно публікує доповідь стосовно міжнародних інвестицій. Відповідно до звіту ЮНКТАД 2009, Україна входить до трійки лідерів країн Південно-Західної Європи та СНД (разом з Російською Федерацією та Казахстаном), де зосереджена основна частка іноземних інвестицій регіону (понад 80%) [1].

Система вимірювання глобалізації, розроблена Швейцарським інститутом дослідження бізнесу (KOF, Konjunkturforschungsstelder ETH Zurich), дозволяє визначити кількісний та якісний показники глобалізації – індекс глобалізації (Іг). За цією системою розраховується індекс глобалізації майже для 200 країн світу. За системою КОФ-індекс глобалізації (максимум 100 балів) визначається за трьома складовими: економічною (Іге), соціальною (Ігс) та політичною (Ігп). За даними 2010 р., найбільш глобалізованими виявилися економіки Сінгапуру (97,48), Ірландії (93,93), Люксембургу (93,57), Нідерландів (92,40) та Мальти (92,26). Серед пострадянських країн найвище у рейтингу Естонія (Іге – 7-ма (91,66) та Латвія (Іге – 21-ша (83,67). Україна обійняла у рейтингу 2010 р. 46-ту позицію (Іге – 70-га (64,60); Ігс – 64-га (60,51); Ігп – 41-ша (85,55), Росія – 42-га (Іге – 92-га (58,00); Ігс – 39-та (68,82); Ігп – 42-га (85,38) [3].

Оскільки інвестиційні потоки здійснюють вплив на ступінь фінансової глобалізації країни, розглянемо набір індикаторів фінансової

глобалізації, що стосуються прямих іноземних інвестицій. Їх можна поділити на довідкові та додаткові.

Довідкові індикатори глобалізації базуються на стандартному наборі статистичних даних прямих іноземних інвестицій. До них відносять:

1. Ступінь глобалізації країни через показники прямих іноземних інвестицій. Цей набір індикаторів найчастіше використовується для вимірювання ступеня глобалізації економіки країни. За його допомогою вимірюється обсяг міжнародних інвестицій, які здійснюються з метою отримання довгострокової вигоди в даній країні або за її межами. Він дає можливість проводити порівняння по країнах на основі фінансових потоків, потоків доходів, що переміщуються та позицій по прямих іноземних інвестиціях, виражених у відсотках до ВВП.

2. Внесок країни-експортера капіталу і країни, що приймає, а також сфер економіки у процес глобалізації. У відсотковому відношенні (як частка в загальному потоці вхідних і вихідних прямих іноземних інвестицій) результати розрахунків відображають процес глобалізації економіки через рівень зовнішньої фінансової експансії та залежність від фінансових потоків з-за кордону.

3. Доходи від прямих іноземних інвестицій. Показник, який базується на доходах від акцій по прямих іноземних інвестиціях, дає інформацію про прибутковість підприємств-реципієнтів прямих інвестицій.

До додаткових індикаторів належать:

1. Рівень концентрації прямих іноземних інвестицій. Цей показник розраховується на базі індексу Херфіндаля (Herfindahlindex) і призначений для вимірювання рівня концентрації прямих іноземних інвестицій по країнах і регіонах або по сферах економіки.

2. Динаміка прямих іноземних інвестицій у країні, що надає звітність. За його допомогою в певний момент часу порівнюються позиції підприємств-реципієнтів прямих іноземних інвестицій відносно загальної суми зобов'язань усіх підприємств певного сектору економіки країни.

3. Динаміка прямих іноземних інвестицій за категоріями: аналіз по країнах і секторах економіки. Цей показник дає інформацію про порівняльну частку потоків і позицій прямих іноземних інвестицій по різних видах, а також у розбитті як по вхідних, так і по вихідних інвестиціях.

4. Питома вага окремих типів прямих іноземних інвестицій. До статистики внесено чотири основних типи операцій, які визначаються як прямі іноземні інвестиції: купівля/продаж акцій існуючих підприємств у формі злиття і поглинання, нові інвестиції, збільшення капіталу та фінансова реструктуризація [4].

Проведена систематизація показників фінансової глобалізації, які стосуються прямих іноземних інвестицій, дає підстави зробити висновок, що обсяг прямих іноземних інвестицій залежить від рівня інвестиційної привабливості країни і є одним із основних показників, що характеризує ступінь фінансової глобалізації країни. Оскільки пряме іноземне інвестування є одним з основних факторів розвитку глобалізаційних процесів, необхідно провести системну роботу щодо поліпшення інвестиційного клімату та створити сприятливе для іноземного інвестування інституційне середовище, застосувати заходи державного регулювання і реформування структури власності на основі приватизації та технічного переоснащення промислового виробництва із залученням коштів іноземних інвесторів.

#### **Список використаної літератури**

1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unctad.org>.
2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://globalization.kof.ethz.ch>.
4. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oecd.org>.